

Referat, Kompetanseforum Arktis, 16. november 2023, kl. 10.30 – 14.30, Tromsø/Teams

Deltagere

Bjarne Rohde, Fylkesråd for kunnskap og integrering (deltok til kl. 11.00)
Ida Huru, Voksenopplæring, karriere og integrering (VKI), Finnmark fylkeskommune
May Bente Eriksen, Opplæring, Finnmark fylkeskommune
Ole-Martin Linaker, Utdanning, Troms fylkeskommune
Anne Merete Hjortdahl, Næring, Troms fylkeskommune (deltok til kl. 11.00)
Østen Mortvedt, Fagskolen i Nord
Anne Marie Gaino, Samisk Høgskole
Sigurd Langseth, UiT
Bianca Johansen, KS Nord-Norge
Ina Helene Olsen, NHO Arktis
Irmelin Kristin Nilsen, FLK, Seksjon for Statistikk og analyse, Troms fylkeskommune
Kristin Røymo, NAV Troms og Finnmark
Torjar Urdal, NAV Troms og Finnmark

Gjester

Eirik Øvernes, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir.) (deltok til kl. 12.30)
Morten Ballari, Bygdevekstavtalen i Vester Varanger (deltok til kl. 11.55)

Agenda

Tid	Sak	Ansvar
10.30	Velkommen	Bjarne Rohde
10.35	1, Godkjenning av referat fra møte i Kompetanseforum Arktis 24. august 2023	Ida Huru
10.40	2, Orientering fra Nettverk for regional kompetansepolitikk/ Pandaseminaret 2023 med tema «Framtidens kompetansebehov»	Ole Martin Linaker & Kellin Dahlmo
10.50	3, Presentasjon av Karriereveiledning.no, Karriere Troms og Karriere Finnmark: «Hvordan bidrar karrieretjenesten til økt kompetanse og flere i arbeid?»	Eirik Øvernes, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir.)
11.15	4, Presentasjon av bygdevekstavtalene i Finnmark	Morten Ballari, Bygdevekstavtalen i Vestre Varanger
11.45	Lunsj	
12.30	5, Presentasjon av KS sin Arbeidsgivermonitor	Bianca Johansen
13.00	6, Presentasjon av Samisk Høgskole	Anne Marie Gaino
13.30	7, Møteplan 2024 – forslag til løsninger	Ida Huru
14.00	8, Eventuelt	

Møtet startet med en kort presentasjonsrunde, før Bjarne Rhode ønsket velkommen: Nye politikere er på vei inn i Kompetanseforum Arktis, men vi beholder et felles forum, til tross for at Troms og Finnmark nå deles opp til to fylker igjen. En aktuell sak Bjarne løftet var Helse Nord og problemstillinger i forhold til rekruttering og kompetanse. Hvordan kan Kompetanseforum Arktis bidra til å løse utfordringene Helse Nord (med flere) har i forhold til kompetanse og rekruttering?

1, Godkjenning av referat fra møte i Kompetanseforum Arktis 24. august 2023

Vedtak: Referat godkjent.

2, Orientering fra Nettverk for regional kompetansepolitikk/Pandaseminaret 2023 med tema «Framtidens kompetansebehov»

Ole-Martin Linaker orienterte fra Nettverk for regional kompetansepolitikk sitt siste møte. Nettverket samler jevnlig alle fylker til diskusjon og informasjonsutveksling rundt kompetansepolitikk. Møtet var parallell-lagt med Panda Analyse sitt seminar om framtidens kompetansebehov, og fant sted i Stavanger 25.-27. oktober. Panda analyse er fylkeskommunenes statistikknettverk.

- Oxford Research er hyret inn av KS for å lage en analyse av regionale kompetansefora, deres betydning og muligheter for et mer forpliktende arbeid. Analysen skal inkludere:
 - o En kartlegging av de ulike kompetanseforaenes mål, og organisering.
 - o En vurdering av foraenes rolle og funksjon; bidrar de til samsvar mellom tilbud og etterspørsel av kompetanse, og kan denne koplingen styrkes? Hva er barrierer for videre utvikling og forutsetninger for videre samordning av regional kompetansepolitikk?
 - o En anbefaling om hvordan regionale kompetansefora kan videreutvikles og styrkes som arenaer for samarbeid og samordning av kompetansepolitikk.

Analysen forventes ferdigstilt i 2024. Det ligger et bakgrunnsnotat om dette i Teams.

- To kompetanseforum ble presentert:
 - o Kompetanseforum Østfold/Viken har holdt på lenge, med samme leder hele tiden. Forumet har en styringsgruppe som gir strategisk retning, og et koordineringsteam med pådriverfunksjon og ansvar for videreutvikling. Kompetanseforum Østfold har hatt opptil 60 deltagere på ett møte. Forumet er åpent, men deltagende aktører må forplikte seg.
 - o Kompetanseforum Nordland har to faste fysiske møter årlig – inkludert en årskonferanse hver høst. I tillegg har de digitale møter ved behov. De har også tre regionale kompetansefora i Nordland; Helgeland, Salten og Ofoten/Lofoten/Vesterålen. De regionale foraene ledes av en rektor i regionen, og består av regionråd, NAV, opplæringskontorer, næringsforeninger, utviklingsselskap og kunnskapsparter.
- Regionale kompetanseindikatorer: HK-dir. ferdigstiller snart en digital utgave av de regionale kompetanseindikatorerne. Sjekk [Utdanning.no/Regionale kompetanseindikatorer](https://www.und.no/Regionale-kompetanseindikatorer) for mer informasjon.

3, Presentasjon av Karriereveiledning.no, Karriere Troms og Karriere Finnmark: «Hvordan bidrar karrieretjenesten til økt kompetanse og flere i arbeid?»

Eirik Øvernes fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir.) informerte om deres karriereveiledningstjeneste, og hvordan denne bidrar til økt kompetanse og flere i arbeid. Hk-dir. har tverrsektorielt systemansvar for karriereveiledning. Karriereveiledning.no er et nasjonalt karriereveiledningstilbud, med kontorsted Tromsø.

Karrierelæring er en prosess der deltagerne utvikler ferdigheter, kunnskaper, holdninger og egenskaper de trenger for å kunne ta reflekterte jobb- eller utdanningsvalg. Karrierekompetanse setter mennesker i stand til å takle sin egen karriere. Trygge, gode valg er god samfunnsøkonomi.

- I Troms og Finnmark har vi karrieresentre i Vadsø, Alta, Bardufoss og Tromsø.
- I regi av karrieresentrene foregår veiledningen fysisk, per telefon og per video.
- I regi av Karriereveiledning.no foregår veiledningen på chat (over 80%) og telefon.
- Karriereveiledning.no tilbyr også digitale verktøy for å søke jobb eller utdanning.
- Målgruppe er alle over 19 år.

- 25% av brukeren er under 25 år. 51% er 20 - 29 år.
- 41% av brukeren er veisøkere i arbeid. 27% er hverken i arbeid eller utdanning. 21% er nyankomne flyktninger.
- Ukrainerne gir betydelig press på karriereveiledningstjenesten.

Karrieretjenesten hjelper mennesker med å:

- Takle overganger.
- Ta meningsfulle valg knyttet til utdanning, læring og arbeid.
- Utforske sin livssituasjon, ønsker og muligheter.
- Handle, velge og delta i samfunnet.

Karriereveiledning kan bidra til:

- Utvikling av samfunnet.
- Mindre frafall i utdanningssystemet.
- Bedre samsvar mellom tilbud og etterspørsel av kompetanse i arbeidsmarkedet.
- Bedre integrering.
- Mindre utenforskap.
- Livslang læring.

4, Presentasjon av bygdevekstavgjørelser i Finnmark

Morten Ballari presenterte arbeidet med bygdevekstavgjørelser i Vester Varanger som inkluderer kommunene Tana, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord. Bygdevekstavgjørelserne er partnerskapsavgjørelser mellom kommunene og staten. Bygdevekstavgjørelserne har som overordna mål å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og framtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale delene av Distrikts-Norge.

«Redningspakker» har vært lansert før – denne gangen er kommunene med på definering av problem og løsning.

Vester Varangers forslag til intensjonsavtale med staten:

- Styrket plan og utviklingskapasitet i pilotkommunene.
- Økt boligbygging og utvikling av nye botilbud.
- Fleksibelt utdanningstilbud på hjemstedet.
- Mulighet for tilgang til statlige arbeidsplasser.
- Utarbeide et relevant kunnskapsgrunnlag om årsaker til inn- og utflytting fra kommunene.

Kampen om tilgang på utdanning og kompetanse vil distriktene alltid tape. Utdanningssystemet taper distriktene for mennesker og kompetanse. Slik bidrar de til sentralisering og lavt utdanningsnivå i Finnmark. Mange unge tar ikke videregående skole da de er for umodne til å flytte hjemmefra, eller ikke har råd til å flytte hjemmefra. Utdanningsnivået i Finnmark er en av de laveste i landet. Dette er utfordrende for enkeltmennesker og lokalsamfunn. Mennesker med lav utdanning er utsatt for mer vold, dårligere råd, lever kortere.....

Kampen om arbeidskraft blir verre og distriktene vil tape mer. Vi må tenke nytt og annerledes: Må utdanning skje på skolebenken? Kan utdanning være mer praktisk rettet? Og i større grad foregå lokalt? Må en lærer ha master i matte? Eller har vi mer behov for en allmennlærer med psykisk helsekompetanse?

Vi er for få mennesker til å løse alle oppgaver i framtida. Omstillingene krever at folk har mer enn en type kompetanse, og vi må samarbeide mer og bedre om de ressursene vi har. For eksempel felles kommunetjenester i et balansert vertskommunesamarbeid, som gir bedre ressursutnyttelse, bedre fagmiljø, større fleksibilitet og mindre sårbarhet. Vi må endre måten vi leverer tjenester på. Foreløpig har vi mange spørsmål og få svar.

5, Presentasjon av KS sin Arbeidsgivermonitor

Bianca Johansen presenterte KS sin arbeidslivsmonitor for 2023. Arbeidsgivermonitoren er en statistikk- og faktapublikasjon som gir et bilde av utvikling og tilstand i kommunal/fylkeskommunal sektor. Monitoren omhandler blant annet rekruttering, kompetanse, arbeidstid og digitalisering. Den utgis annen hvert år og inneholder nøkkeltall for hver enkelt kommune og fylkeskommune.

- 175 kommuner og 7 fylker (inkludert Troms og Finnmark) har svart på årets monitor.
- 13 av 39 kommuner i Troms og Finnmark har svart (= 33%).
- Svarprosent på landsbasis er 49%.
- Jo mindre kommuner, jo lavere svarprosent.
- Oppsummering arbeidsgivermonitoren 2023:
 - o Store utfordringer har blitt større.
 - o Kommunesektoren tar grep.
 - o Mye innovasjonsaktivitet.
 - o Økende heltidsandel.
 - o Nedgang i andel ufaglærte.
 - o Digitalisering forenkler arbeidsprosesser.
 - o Økende behov for profesjonsfaglig digital kompetanse.
- Utvalgte observasjoner i Troms og Finnmark:
 - o Ledelsesrekruttering.
 - o Kompetanseutvikling.
 - o Seniorpolitikk.
 - o Mindre opptatt av «høy andel deltidsansatte», men regionen skårer også høyt på antall heltidsansatte.
- Rekrutteringsutfordringer:
 - o Helsepersonell er en utfordring i hele landet, men noe mindre i Troms og Finnmark (bortsett fra psykologer). Dog; 70% melder om at det er meget utfordrende å rekruttere sykepleiere.
 - o Troms og Finnmark har større utfordringer med lærere enn landsgjennomsnittet. Det samme gjelder barnehagelærere og sosionomer.
- Metoder for å dekke kompetansebehov:
 - o Noe mindre nyrekruttering og noe mer kompetanseheving i Troms og Finnmark.
 - o Noe mer samarbeid med andre kommuner.
 - o Noe mindre samarbeid med eksterne (næringsliv, frivillige, enkeltpersoner....)

Når det gjelder effekter som er oppnådd de to siste år som følge av digitalisering er Troms og Finnmark lik resten av landet; forenkling av arbeidsprosesser og vektlegging på økt kvalitet på tjenestetilbudet.

Når det gjelder hvilke tiltak som er innført for å beholde seniorarbeidstagerer skårer medarbeidersamtale (med seniorperspektiv) høyest i Troms og Finnmark. I tillegg er tilrettelagte arbeidsoppgaver og seniordager mye brukt.

6, Presentasjon av Samisk Høgskole

Anne Marie Gaino presenterte Samisk Høgskole og deres arbeid:

- Samisk Høgskole er statens minste høyskole (åpnet 1989) og har som mandat å dekke utdanningsbehovet i Sápmi.
- I starten tilbød de lærerutdanning, barnehagelærerutdanning, duodji og samisk språk.

- Dette er fortsatt sentrale fag, men i tillegg tilbyr Samisk Høgskole også reindrift, journalistikk og andre samfunnsfag.
- 2005: Nordisk Samisk Institutt ble en del av Samisk Høgskole, og samisk forskning en del av skolens hovedvirksomhet (NSI ble etablert i 1974 og finansieres av Nordisk Ministerråd).
- Visjon: Et samisk universitet for fremtidens Sápmi – vi dekker kunnskapsbehovene i samiske samfunn.
- Verdier: Samlende; for hele Sápmi og de samiske språk og samfunn.
 - Fremtidsrettet; en modig foregangsinstusjon i Sápmi og urfolkssamarbeid.
 - Ansvarlig; styrke og ta ansvar for samiske språk, verdier og kunnskapsgrunnlag.
- Samarbeider med UiT, Nord universitet, Oslo Met og universiteter og sametingene i Finland og Sverige, m.fl.
- Organisert med et styre, en rektor (med faglig ansvar) og en direktør (Anne Marie).
- Sterk kvinnerepresentasjon i ledelsen – 7 av 11 ledere er kvinner.
- 2023-tall: 102 årsverk, 196 studenter og 134 mill. kr i inntekter. (Har måtte kutte 9 årsverk siden 2021).
- Samiske veivisere: Prøveprosjekt 2004-06. fast ordning fra 2007.
 - Samiske veivisere er studenter som reiser rundt i Norge og holder foredrag om samer, først og fremst på videregående skoler. Veiviserne studerer Samisk kultur- og samfunnskunnskap ved Samisk høgskole i Kautokeino, og arbeidet som veiviser er del av utdanningen deres. Det er i dag 4 veivisere, men fra høsten 2024 utvides ordningen med 2 veivisere til. Ordningen er veldig populær og man klarer ikke følge opp bestillingene fra de videregående skolene.
- Samisk Høgskole samarbeider med UiT om utgivelse av et samisk vitenskapelig tidsskrift; Dieđut. Her publiseres forskning på samisk.
- Kompetanseutfordringer: Mangel på kvalifiserte samiske tolker, fagpersonell som snakker samisk (bl.a innen helse), kompetanse innen tradisjonell kunnskap og samisktalende lærere samt barnehagelærere.
- Omtrent alle utdanningene ved Samisk Høgskole er på samisk. Studentmarkedet er dermed lite. Det er også vanskelig å få tak i ansatte som kan samisk.

Kommentar fra NAV: Samiske områder skårer høyt på statistikk som omhandler utenforskap. Ofte er andelen med høyere utdanning høy blant kvinnene, men lav blant mennene. Mange menn er heller ikke registrert i noe arbeidsforhold. Kan vi kombinere noen av behovene vi har i forhold til samisk språkkompetanse med de som er i reindriftsnæringa?

Dette er til dels prøvd ut – blant annet via studier kombinert med reindrift. Reindrift kan også kombineres med turnusarbeid innen helse.

7, Møteplan 2024, forslag til løsninger

Ida Huru la frem ulike forslag til datoer og form for gjennomføring av møter i 2024. Forslagene ble diskutert og man ble enig om følgende løsning:

- 4 møter årlig
- Møtene kjøres hybrid; fysisk/teams. Viktig med gode tekniske løsninger slik at også teamsdeltagere får en god opplevelse.

- Møtedatoer 2024:

- **Vadsø 15.-16. februar**

- Torsdag 15. feb. kl. 19.30: Middag

- Fredag 16. feb. kl. 09.00 – 13.00: Møte på fylkeshuset

Flytider: 15. feb. Tromsø – Vadsø 17.35 – 18.45

16. feb. Vadsø – Tromsø 14.00 – 15.15

- **Onsdag 22. mai kl. 10.30 – 14.30**
- **Onsdag 28. aug. kl. 10.30 – 14.30**
- **Onsdag 13. nov. kl. 10.30 – 14.30**

Fylkeskommunene får ny politisk ledelse fra 2024, og det er også ellers en del utskiftning i Kompetanseforum Arktis (KFA). På første møte i 2024 vil derfor alle deltagere i forumet få muligheten til å presentere seg og løfte sine viktigste saker/fokus. I tillegg vil KFAs mandat og mål tas opp til vurdering/justering.

8, eventuelt

Østen Mortvedt v/Fagskolen i Nord løftet følgende sak: Oppdeling TFFK og Fagskolen i Nord sin stilling. Fagskolene i Troms og Finnmark ble sammenslått i forbindelse med fylkessammenslåinga i 2020. Intensjonen på siste Troms og Finnmark fylkesting er at skolen fremdeles skal være sammenslått, men nå er det nye fylkesting som må fatte egne vedtak. Fagskolen i Nord har fått signaler om at noen ønsker en prosess på at fagskolene i Kirkenes og Honningsvåg skal skilles ut igjen, slik at Fagskolen i Nord dermed bare vil gjelde for Troms fylke. Det er faglig og økonomisk en fordel å være en stor felles fagskole. Særlig for de små avdelingene ute i distriktene. Fagskolen i Nord er viktig for kompetansebygging i hele regionen. Kan Kompetanseforum Arktis komme med en uttalelse?

Enighet om at KFA uttaler seg i saken, og sender uttalelsen til respektive fylkesting i Troms og Finnmark.

Sekretariatet v/Ida Huru får i oppgave å skissere en uttalelse som støtter at Fagskolen i Nord består som i dag. Uttalelsen sendes ut til alle medlemmer i forumet, og godkjennes via mail. Skisse til uttalelse sendes ut til KFAs medlemmer senest mandag 20. nov.

Det ble i etterkant av møtet bestemt at KFA ikke sender en uttalelse om Fagskolen i Nord. Dette fordi uttalelsen er problematisk for flere av aktørene i Kompetanseforum Arktis grunnet roller og politisk saksgang.

Referent

Ida Huru

Tromsø, 16. nov. 2023